

Priprave na BEO – mednarodno olimpijado iz znanja angleškega jezika

Valerija Karba, učiteljica angleškega jezika, OŠ Ivana Cankarja Vrhnika

Prispevek se osredotoča na bogatenje poučevanja angleščine kot svetovnega jezika in poudarja, kaj je v današnji vse bolj multikulturni družbi poleg jezikovnih kompetenc bistveno in kako to osvojiti. Osvetljuje ključne veščine, ki danes veljajo za merilo napredovanja in uspeha. Avtorica predstavi inovativen pristop dela z učenci, kjer le-ti s pripravo projekta v Sloveniji in realizacijo na mednarodnem tekmovanju iz znanja angleškega jezika v Veliki Britaniji utrjujejo ne le jezikovno znanje, pač pa tudi razvijajo ključne kompetence, t. i. »kompetence 21. stoletja«. Te so potrebne ne le za učni razvoj posameznika, temveč tudi za njegov osebni razvoj. Prispevek torej osvetljuje projekt jezikovne olimpijade BEO kot način pridobivanja dragocenih in nepozabnih življenjskih izkušenj, ki učencem omogočajo, da se samozavestneje soočajo z izzivi v današnjem času in v prihodnje.

Uvod

V članku predstavljam mednarodno jezikovno tekmovanje iz znanja angleškega jezika BEO (*British English Olympics* – sl. *Olimpijada britanske angleščine*) in kako so učenci v sklopu tega tekmovanja, ki so se ga udeležili aprila 2017 v okolici Londona, pridobivali ključne kompetence za 21. stoletje. BEO je razburljivo tekmovanje na visokem

nivoju, namenjeno jezikovno nadarjenim učencem iz držav sveta, v katerih materni jezik ni angleščina. Ko sem preko dopisa, ki je prišel na šolo s strani izobraževalnega podjetja Anglocenter, izvedela za to tekmovanje, me je za sodelovanje nemudoma prepričala njegova struktura, ki zahteva temeljito pripravo, saj sem vedela, da bo delo z učenci potekalo na inovativen in neustaljen način. Jezikovna olimpijada tako učencem omogoča sodelovanje z vrstniki iz različnih koncev sveta, integrirano učenje jezika in spodbujanje vrednot olimpijskih iger, kot so prizadevanje za odličnost, timski duh, vztrajnost, spoštovanje različnosti itd.

Članek se osredotoča predvsem na pripravo učencev na tekmovanje, skozi katero sem lahko opazovala njihov razvoj in napredek tako na jezikovnem področju kot tudi osebnostnem, njihovo povišanje motivacije za delo, preobrat h kritičnemu in ustvarjalnemu načinu razmišljanja, razvoj digitalnih kompetenc, učenje veščin javnega nastopanja, razvoj njihovega potenciala in nenazadnje še proces globalnega učenja, saj so tekmovalne kategorije vezane na krovno temo, ta pa sovпада z aktualno, globalno temo in tako spodbuja aktivno državljanstvo.

Kaj je BEO in zakaj sodelovati?

Jezikovna olimpijada (BEO) je mednarodno tekmovanje iz znanja angleškega jezika za otroke v starostni skupini 12–16 let s poudarkom na komunikacijskih veščinah. Za sodelovanje sem se odločila zaradi same strukture tekmovanja, ki zahteva temeljito pripravo in sodelovanje z učitelji drugih predmetov. Takoj sem tudi prepoznala zahtevo po inovativnem pristopu dela z učenci, saj se pri pripravi na tekmovanje od učencev pričakuje visoko motiviranost, v zameno pa se jim ponuja način učenja, ki jim omogoča veliko ustvarjalnosti, sodelovalnega dela in pridobivanja jezikovnih kompe-

Slika 1: Kompetence 21. stoletja

tenc, vezanih na aktualne globalne teme ter uporabnih v resničnem življenju.

Na samem dogodku, ki se že deset let vsako pomlad odvija na zasebnih kolidžih v Angliji in traja 14 dni, učenci v pristnem britanskem okolju z vrstniki iz celega sveta pridobivajo in razvijajo ključne kompetence, potrebne za nadaljnji akademski in osebnostni razvoj ter uspešno delovanje v družbi 21. stoletja (Slika 1). Poleg tega so deležni t. i. »jezikovne kopeli«, saj angleški jezik doživljajo in usvajajo v svoji naravni obliki, to je, kot ga uporabljajo materni govorci (Jazbec in Lovrin 2015). Žal za vse naštetu pri rednem pouku v OŠ velikokrat ni časa, niti priložnosti, čeprav je v priporočilih Sveta Evrope o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2018, 23) zapisano: »V gospodarstvu, temelječem na znanju, je ključno, da si zapomnimo dejstva in postopke, vendar to ni dovolj za napredovanje in uspeh. V naši hitro spreminjajoči se družbi so spretnosti, kot so reševanje problemov, kritično mišljenje, sposobnost sodelovanja, ustvarjalnost, računalniško razmišljanje in samoučenje, nujnejše kot kdaj koli prej, saj lahko z njimi dosežemo, da bo to, kar smo se naučili, tudi delovalo v realnem času in prispevalo k oblikovanju novih zamisli, novih teorij, novih izdelkov in novega znanja.«

Priprava na tekmovalne kategorije olimpijade in pridobivanje ključnih kompetenc

Samo tekmovanje sestoji iz 7 tekmovalnih kategorij in bodo predstavljene v nadaljevanju, skupaj z metodologijo priprav, ki sem jih izvajala s 13 sodelujočimi učenci. Vsako leto celoten dogodek spremlja krovna tema, ki je rdeča nit tekmovalja (na primer: podnebne spremembe, globalizacija, trajnostni razvoj, obnovljivi viri energije, družabna omrežja, konstruktivni konflikti, digitalna revolucija, migracije in medkulturno spoštovanje, življenje v prihodnosti ...).

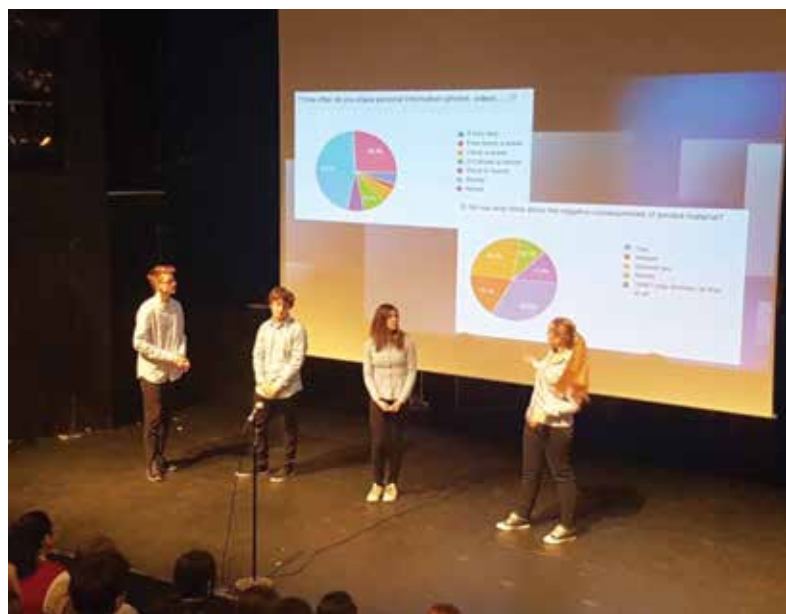
V nadaljevanju bo predstavljeno, kako so učenci tekom priprav (velikokrat) nezavedno pridobivali 12 ključnih kompetenc za sodobno družbo prihodnosti: kritično razmišljanje, ustvarjalnost, sodelovanje, komunikativnost, informacijska pismenost, medijska pismenost, tehnološka pismenost, prilagodljivost, vodstvene kompetence, iniciativnost, produktivnost in socialne kompetence (Ivšek 2005).

Iz besedila bo mogoče razbrati nekatere navedene primere dobrih praks, ki jih ji je mogoče uporabiti tudi pri vsakdanjem pouku.

Predstavitve v stilu TED Talk motivacijskih govorov

Nanašajoč se na krovno temo olimpijade, je učenecem dodeljen naslov za pripravo predstavitve, dolge maksimalno 8 minut. Sliši se malo, ampak vemo, da takšna časovna omejitev zahteva še več raziskovalnega dela, sintetiziranja in sposobnost ločevanja bistvenega od manj bistvenega. Nena-

zadnje tudi sposobnost sprejemanja odločitev, kaj vključiti, čemu se odpovedati. S temi dilemami so se srečevali 4 sodelujoči učenci, ki se jim je naloga sprva zdel enostavna, sčasoma pa so ugotavljali, da je pravzaprav trd oreh. Naučili so se sodelovalnega dela, prevzemanja pobud, samoiniciativnosti, prevzemanja odgovornosti, ustvarjalnega razmišljanja, povzemanja (ločevanje manj bistvenih od bolj bistvenih vsebinskih elementov), delitve vlog, digitalne pismenosti, sprejemanja odločitev in v zadnji fazi predvsem večšin javnega nastopanja. Z menoj kot učiteljem – mentorjem so vzpostavili tesen stik, ki presega ustaljene šolske okvirje. Sodniki so v tem delu ocenjevali prepričljivost, držo, stik s poslušalci, govornico telesa, jezikovno pravilnost ter ustvarjalnost oziroma odstopanje od ustaljenih okvirjev (slika 2).

Slika 2: Predstavitve v stilu TED Talk govorov

Predstavitve države

Tekom tekmovalja, upoštevajoč krovno temo olimpijade (v našem primeru »Building Bridges – Communication for the World of Tomorrow«, sl. »Grajenje mostov – Komunikacija za jutrišnji svet«), vsaka skupina učencev raziskuje in pripravi predstavitve zanje tuje države. Predstavitve je časovno omejena in mora ustrezati danim iztočnicam (določena je imaginarna ciljna publika in s tem povezana vsebinska prilagoditev). Predstavitve traja med 8–10 minut. Pri tem besedilo na uporabljanem predstavitvenem orodju ni dovoljeno, saj je cilj naloge, da učenci govorijo prosto, brez branja. Dovoljena pa je raba rekvizitov in kostumov. Pri pripravi na to kategorijo so se sodelujoči učenci srečali s podobnimi dilemami kot pri predstavitvi v stilu TED-Talk govorov. Poleg tega pa so se naučili delati z viri in

so obenem razvijali tudi kompetenco informacijske pismenosti, ki vključuje pridobivanje, vrednotenje in uporabo informacij iz različnih virov. Učili so se prepoznavanja zaupanja vrednih informacij in etične rabe digitalnih informacij. Pri tem so moji učenci izkazali inovativnost in ustvarjalnost z igranjem na značilne instrumente predstavljene države (Bolivije), s katerimi so uspeli uprizoriti glasbeno točko, predstavitev pa zaključili s pesmijo v raperskem slogu, v kateri so povzeli bistvene značilnosti dodeljene države.

Debata

Za debato velja poseben format in je osredotočena na spontano rabo jezika ter sodelovanje z udeleženci. Tema debate je povezana z osnovno tematično tekmovanje, učenci pa navodila in vloge dobijo več mesecev vnaprej. Med samim tekmovanjem je prvi del debate zasnovan tako, da učenci lahko uporabijo vnaprej pripravljeno besedilo (govorijo prosto), preostali del pa poteka preko spontanega argumentov za in proti ter obrazložitve le-teh. V debati sodelujeta 2 učenca. Pri tej tekmovalni kategoriji imajo učenci oblečeno uradno oblačilo oziroma uniformo. Kot mentorica sem v skladu z navodili z učenci najprej poglobljeno obdelala vsebinski del, čemur je sledila priprava na retorični del. V debati se učenci urijo v veččinah javnega nastopanja in retorike ter poglobljene rabe tujega jezika za vnaprej določeno vsebino. Krepijo sposobnost kritičnega razmišljanja. Nadalje debata vodi k pridobivanju in poglobljanju znanja, prepoznavanju dobrih informacij in k informacijski pismenosti, saj razvija aktivno raziskovanje, selekcioniranje in analizo informacij na zabaven in zanimiv način. Debata je tudi ena od najboljših metod za razvijanje kritičnega mišljenja. Udeleženci debate morajo namreč biti pripravljeni, da predstavijo in obranijo svoje argumente ter analizirajo in zavrnejo argumente druge skupine, prav ta proces pa jih vodi h kritičnemu razmišljanju (Skr 2008).

Gledališka igra

Gledališka igra sodi med štiri bolj ustvarjalno naravnane kategorije olimpijade. Scenarij za dramsko igro, ki naj ne bi presegala 15 minut, napišejo učenci v sodelovanju z mentorjem. Idejo zanj črpajo iz vnaprej določene krovne BEO teme. Pri igranju imajo učenci lahko oblečene kostume. V fazi priprave se učenci učijo pisanja scenarija, ves čas prebujajo svojo ustvarjalnost, se urijo v sodelovalnem delu in prevzemanju odgovornosti, aktivirajo jezikovno sposobnost in izzivajo male sive celice k razmišljanju izven okvirjev, pa tudi k humorju. Kot primer navajam naslov naše dramske igre: *Nesporazum, ki vodi k nepričakovanim posledicam*. V tej kategoriji, kakor tudi v naslednji, so učenci razvijali vse ključne kompetence, poleg tega pa so se izjemno zabavali.

Pevski nastop A cappella

Učenci izberejo melodijo (običajno je to popularna pesem, ki jo poznajo najstniki iz celega sveta) in napišejo svoje (novo) besedilo. Sporočilo pesmi se mora vsebinsko ujemati s krovno temo tekmovanja in vrednotami tekmovanja (vrednote olimpijskih iger). Melodija mora biti zapeta zgolj z uporabo glasov, instrumenti in drugi pripomočki (razen lastnih teles) niso dovoljeni. Zaželeno je, da odpeto pesem učenci pospremi s plesnimi koraki ali na kak drug ustvarjalni način.

Improvizacijski izziv

Ključna naloga pri *Improvizacijskem izzivu* je osredotočanje na ustvarjalnost in iznajdljivost, saj je cilj improvizacije, da učenci najbolje izkoristijo omejene vire, ki so jim na razpolago. Učenci prejmejo navodila za izvedbo šele nekaj ur pred nastopom, torej se ne pripravljajo vnaprej. Mobilni telefoni niso dovoljeni. Da učenci pred nastopom ves čas govori angleško, zagotavlja nekdo izmed osebja organizatorjev, ki učence nadzoruje. Kot primer navajam sledeči izziv: učenci dobijo omejen nabor rekvizitov (kapa, palica, instrument, očala, meč) in morajo napisati basen na določeno temo. Basen nato uprizorijo.

Skrivnostni izziv

Učenci se spopadejo z izzivom na ustvarjalnem in jezikovnem nivoju. Izziv je določen na dan tekmovanja, za pripravo pa imajo učenci na voljo največ 3 ure. Izziv, tako kot pri vseh ostalih kategorijah, sovpada s krovno temo tekmovanja. V skrivnostnem izzivu se učenci urijo v ustvarjalnem mišljenju in se učijo gledati na stvari iz drugačne perspektive, kar vodi k inovacijam. Kot primer naj navedem zadnji del te tekmovalne kategorije, kjer so učenci (v skupini jih je bilo 6) dobili določene rekvizite (slamice in papir) in so morali izdelati most. Most sta začela graditi 2 učenca, po nekaj minutah sta nadaljevala

Slika 3: Skrivnostni izziv

naslednja dva, zaključila pa sta ga zadnja 2 učenca. Učenci se pri tem izzivu niso smeli pogovarjati. Rezultat omenjenega izziva, ki simbolično povezuje krovno temo tekmovanja »Gradimo mostove – komunikacija za jutrišnji svet«, prikazuje slika 3.

Poleg že opredeljenih kompetenc so vsem tekmovalnim kategorijam skupne tudi veščine javnega nastopanja. Brez urjenja javnega nastopanja in retorike je namreč priprava na vsako izmed tekmovalnih kategorij olimpijade v najboljšem primeru le polovična. Priložnost za javno nastopanje, ki presega govorne nastope pred razredom, pa v času šolanja dobijo le redki učenci. Učenci se skozi proces priprave na tekmovanje naučijo, da ima »vsak dober javni govorec naslednje osnovne cilje: da bi občinstvo razumelo, o čem govori, da bi občinstvo prepričal v povedano in da bi si občinstvo zapomnilo, kar je povedal. Z eno besedo, občinstvo želimo pridobiti na svojo stran. Za naštetu pa se je potrebno v prvi vrsti izuriti v premagovanju treme in izpiliti osnovne veščine javnega nastopanja. Mednje sodi dinamičnost, kar pomeni, da je govorec rahlo zaskrbljen o stvareh, o katerih govori, energičen v načinu govora, spreminja hitrost govora ter moč in ton glasu, uporablja različne geste, spretno poudarja pomembnejše argumente in besede, ne govori monotono in je naraven« (Skr 2008, 53).

Zaključek

Z udeležbo na jezikovni olimpijadi so učenci z vrstniki iz različnih koncev sveta povezani v odličnosti, prijateljstvu in spoštovanju. S tem ne utrjujejo le jezikovnega znanja, temveč pridobijo dragoceno življenjsko izkušnjo za samozavestno soočanje z izzivi v današnjem času. Že sama pot do tekmovanja je polna samospoznavanja, povezovanja, raziskovanja in pridobivanja kompetenc za uspešno prihodnost. Tako v času priprave kot med samim dogodkom učenci osebno rastejo, razvijajo kritično mišljenje in globlje zavedanje sveta. Učijo se deljenja idej, timskega dela, spodbujanja in izražanja podpore drug drugemu, s čimer razvijajo medkulturno razumevanje in spoštovanje. S sodelovanjem v tekmovalnih kategorijah se učijo zdravega tekmovalnega duha, razvijajo nove veščine razmišljanja in komunikacije, pozitivnega in fleksibilnega odnosa ter neodvisnega mišljenja, ki jim bo v prihodnosti omogočal razcvet tako na zasebnem kot akademskem nivoju.

Kot mentorica učencem prve slovenske šole, ki se je udeležila jezikovne olimpijade, lahko rečem, da učinki tovrstnega sodelovanja ne dosežejo samo učencev, ampak tudi nas, sodelujoče učitelje. Metodologija dela je namreč velik izziv tudi za nas, pozitivne potrditve pa so prisotne na vsakem koraku. Veselje je bilo opazovati učence, ki so se z dogodka vrnili prerojeni, mnogo samozavestnejši, neustrasni ter polni zagona in veselja za življenje.

Skozi članek poudarjam tudi, da lahko in moramo ključne kompetence razvijati ter jih aktivirati tudi v času pouka in drugih šolskih dejavnosti ter na ta način obogatiti učenje angleškega jezika in tudi ostalih predmetov. Razvoj ključnih kompetenc, v prvi vrsti kritičnega razmišljanja, je velikega pomena za prihodnost naših učencev. Kritično razmišljujoči učenci so namreč aktivni, sprašujejo, raziskujejo in vrednotijo, osmišljajo, uporabljajo, sprejemajo odločitve ter rešujejo odprte, avtentične probleme, ki zahtevajo interdisciplinarno znanje ter medsebojno sodelovanje. Razmišljajo tudi o kakovosti lastnega mišljenja in ga zavestno in načrtno razvijajo (Rupnik 2006). Poleg tega z ustrezno notranjo motivacijo učenje postane zabavno, izkupiček pa je višja samozavest pri učencih, njihov maksimalno izražen potencial in spoznanje, da se vložen trud poplača. Kot pravi motivacijski govorec Zig Zigar: »There is no elevator to success, you have to take the stairs« (sl. »Nikakršnega dvigala do uspeha ni, zanj se moraš povzpeti po stopnicah.«).

Viri in literatura

- Skr, B., Hohler, B., Šerc, A., Dragoš, S., Kralj, A., Leskošek, V., Maljevac, S., Rener, T. (2008): *Debata za enake možnosti*. Ljubljana: Za in proti, zavod za kulturo dialoga.
- Rupnik, T. in Kompore, A. (2006): *Kritično mišljenje v šoli: strategije poučevanja kritičnega mišljenja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ivšek, M. (2005): Ključne kompetence. V Zupan, A. (ur.), *Od opazovanja do znanja, od znanja h kompetencam* (str. 151–157). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Svet Evropske Unije (2018): *Priporočila Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Dostopno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_9009_2018_INIT&from=EN
- Jazbec, S. in Lovrin, M. (2015): Koncept CLIL – novost ali stalnica pri učiteljih na OŠ v Sloveniji : študija primera. *Revija za elementarno izobraževanje*, 2015. (Vol. 8, no. 1/2), 65–79. Dostopno na: <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=68440>